

HÄMEEN LIITTO

Regional Council of Häme

Tarkastuslautakunnan arviointikertomus vuodelta 2024

1. Tarkastuslautakunta ja arviointityön suorittaminen.

Kokoonpano

Hämeen maakuntaliiton kuntayhtymän maakuntavaltuusto on valinnut kokouksessaan 13.9.2021 tarkastuslautakuntaan seuraavat jäsenkuntiensa valtuutetut:

Varsinainen jäsen	Osall.	Henkilökohtainen varajäsen	Osall.
Laajalehto Arja, Tammela, (sd.), pj.	5/5	Ketola Marita, Humppila, (sd.)	-
Saarenmaa Lotta, Forssa, (kok.), vpj.	4/5	Sonko Jessica, Riihimäki, (kok.)	1/5
Vesioja Samuli, Janakkala, (ps.)	4/5	Ahtola Tero, Forssa, (ps.)	-
Leppälahti Markku, Ypäjä, (kesk.)	5/5	Paloposki Jouni, Ypäjä, (kesk.)	-

Arviointityön suorittaminen

Tarkastuslautakunta on tutustunut Hämeen maakuntaliiton kuntayhtymän toimintaan, vuoden 2024 talousarvioon ja vuosien 2025–2026 taloussuunnitelmaan sekä tilinpäätökseen vuodelta 2024. Lautakunta on seurannut maakuntahallituksen toimintaa laadittujen pöytäkirjojen perusteella sekä kuullut kokouksissaan maakuntaliiton maakuntajohtajaa ja muita johtavia viranhaltijoita.

Arviointi suoritetaan valtuustokaudelle laaditun arviointisuunnitelman mukaan. Tiedot arviointikertomusta varten on saatu käyttäen tietolähteinä kuntayhtymän omia selvityksiä ja suunnitelmia sekä kuulemalla kuntayhtymän viranhaltijoita.

Arviointisuunnitelmassa tarkastuslautakunnan arviointi on jaettu maakuntaliiton vastuualueiden ja seutukuntien arviointiin, minkä lisäksi vuosittain arvioinnin kohteena on Hämeen liiton toimintaympäristöön liittyvät muutokset ja muut ajankohtaiset asiat.

Tarkastuslautakunnan asiantuntijana toimi kuntayhtymän tilintarkastaja HT, JHT, HM Jukka Vuorio TALVEA Julkishallinnon palvelut Oy.

Arviointikohde: vuosittain 2021–2024

- Hämeen liiton strategian ja maakuntaohjelman toteutuminen
- Konserniohjauksen toimivuus ja omistajapolitiikka
- Maakunnan edunvalvonta
- Seutuyhteistyö
- Sisäisen valvonnan järjestäminen
- Riskienhallinta
- Hallinnon tukipalvelut ja talouden seuranta

Vuosittaiset syvällisemmän arvioinnin kohteet

Vuosi 2021

- Hämeen liiton toimintaympäristön muutokset ja ajankohtaiset asiat
- Yleiskuva maakuntaliiton toiminnasta ja strategisista tavoitteista sekä johtamis- ja ohjausjärjestelmästä
- Oman tuotannon kehittämishankkeisiin perehtyminen

Vuosi 2022

- Hämeen liiton toimintaympäristön muutokset ja ajankohtaiset asiat
- Seutukatsaus
- Painopiste Forssan seutu
- Sote-hankkeiden hallinnointi ja hyvinvointialueen kanssa tehtävä yhteistyö
- Yhteyspalvelut -vastuualue

Vuosi 2023

- Hämeen liiton toimintaympäristön muutokset ja ajankohtaiset asiat
- Seutukatsaus
- Painopiste Riihimäen seutu
- kv-toiminta
- Elinvoima -vastuualue

Vuosi 2024

- Hämeen liiton toimintaympäristön muutokset ja ajankohtaiset asiat
- Seutukatsaus
- Painopiste Hämeenlinnan seutu
- Maakuntahallituksen puheenjohtajan kuuleminen

Tarkastuslautakunnan toiminta

Kokousaika ja paikka	Kokouksen keskeiset asiat
16.5.2024 Hämeenlinna	- Viestintäpäällikön ajankohtaiskatsaus - Hämeen liiton talouden toteuma ajanjaksolta 1.1.-31.3.2024
26.9.2024 Hämeenlinna	- Hämeen liiton talouden toteuma ajalta 1.1. - 30.6.2024 - Hämeen liiton toiminta- ja taloussuunnitelman 2025 - 2027 ja talousarvion 2025 valmistelu
18.12.2024 Janakkala	- Hämeenlinnan seutukunnan näkemykset Hämeen liiton toiminnasta - Hämeen liiton talouden toteuma ajanjaksolta 1.1.-31.10.2024 - Sidonnaisuusilmoitukset - Tilintarkastussuunnitelma vuodelle 2024
5.2.2025 Hämeenlinna	- Maakunta-analyytikon katsaus Hämeen liiton tilanne- ja kehityskuvasta. - Hämeen liiton tutkimus- ja kehittämisrahaston tilannekatsaus 2024 - Ennakkotietoa vuoden 2024 tilinpäätöksestä ja toimintakertomuksesta
9.4.2025 Hämeenlinna	- Tarkastuslautakunnan arviointikertomuksen laadinta vuodelta 2024 - Tilintarkastajan raportti vuodelta 2024 - Hämeen liiton vuoden 2024 tilinpäätös ja tilintarkastuskertomus ja vastuuvapauden myöntäminen

2. Toiminnallisten tavoitteiden toteutuminen.

Yleistä

Kuntalain (410/2015) 121 §:n mukaan tarkastuslautakunnan on valmisteltava valtuuston päätettävät hallinnon ja talouden tarkastusta koskevat asiat sekä arvioitava, ovatko valtuuston asettamat toiminnan ja talouden tavoitteet kunnassa/kuntayhtymässä ja kuntakonsernissa toteutuneet ja onko toiminta järjestetty tuloksellisella ja tarkoituksenmukaisella tavalla.

Tarkastuslautakunnan on huolehdittava kunnan/kuntayhtymän ja sen tytäryhteisöjen tarkastuksen yhteensovittamisesta. Lisäksi tarkastuslautakunnan tehtävänä on kuntalain mukaan ylläpitää kuntayhtymän sidonnaisuusrekisteriä.

Hämeen liiton vuoden 2024 tilinpäätöksessä ja toimintakertomuksessa on esitetty päätyneen tilikauden toteutumatietoja ja tunnuslukuja.

Hämeen liiton strategia

Maakuntaliitto vastaa maakunnan kehittämiseksi tehtävistä tarpeellisista selvityksistä ja suunnitelmista sekä edistää maakunnallisten suunnitelmien, hankkeiden ja toimintojen toteutumista koko maakunnassa.

Maakuntavaltuuston 27.11.2023 asettamatt tavoitteet vuodelle 2024

Argumentit

Kehittäminen

Edunvalvonta

Valmistaudumme maakunnan energiamurrokseen.

Tuemme maakunnan toimijoita TKI-toiminnan kytkemistä ylimaakunnalliseen ja kansainväliseen yhteistyöhön ja arvoverkostoihin.

Edistämme maakunnan saavutettavuutta kaksoisiirtymällä (vihreä siirtymä ja digitalisaatio).

Kanta-Hämeen merkitykselliset asiasisällöt on huomioitu tulevassa hallitusohjelmassa.

Toteutamme edunvalvontaa aktiivisella, terävöitetyllä ja kulloinkin tarkoituksenmukaisella toimintatavalla.

Olemme Kanta-Hämeen tiedolla johtava asiantuntija, joka tukee maakuntamme kuntien kehittämistä ja maankäyttöä.

Elinvoimaisuutta edistävä kansainvälinen toiminta on kunnille, kaupungeille ja elinkeinoelämälle päivittäistä ja luontevaa. Tuemme alueen toimijoiden kansainvälistymistä vahvasti omalla asiantuntemuksellamme.

Teemme vaikuttavaa ja kohdennettua edunvalvontaa tukevaa viestintää..

Toimimme itseohjautuvasti ajantasaisen tiedon ja osaamisen varassa tehden merkityksellistä ja vaikuttavaa työtä.

Vahvistamme suunnitelmallisesti ekosysteemitointaamme ja kehitämme sitä tukevaa osaamista ja infrastruktuuria tiiviissä yhteistyössä maakuntamme elinkeinoelämän kanssa.

Luomme eduskuntavaalien jälkeen tarvittavat vaikuttamisen kanavat.

Hanketuki ja konsortiot

Kumppanuudet

Demokraattisen päätöksenteon tukemme on tehokasta ja luotettavaa.

Kanta-Hämeessä käynnistetään vaikuttavampia, kansainvälisempiä ja yrityslähtöisempiä kehittämishankkeita.

Olemme kuntien kanssa asemoimassa hyvinvointialueiden perustamisen jälkeisen kuntasektorin tehtäväkenttää.

Yhteydenpito maakunnan suurimpien yritysten ja elinkeinotoimijoiden kanssa saadaan pidettyä riittävän tiiviinä.

Ratkaisemme toimintatavan, jolla Kanta-Hämeen maakunnan EU-yhteydet ovat riittävät.

Eduskuntavaalien jälkeinen yhteistyö kansanedustajien kanssa saadaan toimivaksi.

Yhteistyö

Tavoitteiden toteutumisen arviointiasteikko, tarkastuslautakunnan arviot

Tavoite toteutui: tavoite saavutettiin tai saavuttamatta jääneiden tulosten osuus oli vähäinen ja epäolennainen.
Tavoite toteutui osittain: vähintään puolet tavoitelluista tuloksista saavutettiin.
Tavoite ei toteutunut: tavoite ei toteutunut, tai vain alle puolet tavoitelluista tuloksista saavutettiin.
Tavoitetta ei voida arvioida: esim. mittaustulokset valmistuvat myöhemmin tai tavoite on epäselvä.

Edunvalvonta

- **Tavoite:** Hyödynnämme maan hallitusohjelman tarjoamat mahdollisuudet Kanta-Hämeen kehittämiseksi parhaimmalla mahdollisella tavalla.

Toteuma 2024: Tavoite toteutui

- **Tavoite:** Tiivistämme edunvalvontaa muiden maakuntien, etenkin Länsi-Suomen maakuntien liittojen kanssa.

Toteuma 2024: Tavoite toteutui

- **Tavoite:** Hämeen liitto aktivoi aiempaa enemmän jäsenkuntien ja liiton edunvalvontayhteistyötä.

Toteuma 2024: Tavoite toteutui osittain

- **Tavoite:** Vaikutamme tulevan EU:n ohjelmakauden valmisteluun Kanta-Hämeen näkemyksillä.

Toteuma 2024: Tavoite toteutui osittain

- **Tavoite:** Teemme vaikuttavaa, napakkaa ja kohdennettua edunvalvonnan viestintää.

Toteuma 2024: Tavoite toteutui osittain

- **Tavoite:** Mediatyhteistyömme ja vuoropuhelu medioiden kanssa on aktiivista, jatkuvaa ja vaikuttavaa.

Toteuma 2024: Tavoite toteutui

Kehittäminen

- **Tavoite:** Olemme Kanta-Hämeen tiedolla johtava asiantuntija, joka tukee maakuntamme kuntien kehittämistä ja maankäyttöä.

Toteuma 2024: Tavoite toteutui

- **Tavoite:** Tuemme Kanta-Hämeen kaksoissiirtymää (green transition, digital transition).

Toteuma 2024: Tavoite toteutui

- **Tavoite:** Valmistaudumme vaihemaakuntakaavan käynnistämiseen.

Toteuma 2024: Tavoite toteutui

- **Tavoite:** Teemme maakunnan TKI-toiminnasta vaikuttavampaa, kansainvälisempää ja yrityslähtöisempää.

Toteuma 2024: Tavoite toteutui

- **Tavoite:** Vahvistamme ekosysteemistä toimintaa koko arvoverkostossa.

Toteuma 2024: Tavoite toteutui osittain

- **Tavoite:** Viestinnän keinoin motivoimme, osallistamme ja lisäämme tietoisuutta Hämeen liiton toiminnasta.

Toteuma 2024: Tavoite toteutui osittain

- **Tavoite:** Häme EU Officen kautta vahvistamme maakunnan EU- ja rahoitusosaamista suoraan EU:lta haettavien rahoitusten osalta.

Toteuma 2024: Tavoite toteutui

- **Tavoite:** Rakennamme viestinnän keinoin luottamusta demokratiaan ja päätöksentekoon sekä yhteyksiä kotimaassa ja kansainvälisesti.

Toteuma 2024: Tavoite toteutui osittain

- **Tavoite:** Luomme yhteydet vaaleissa valittuihin europarlamentaarikkoihin ja heidän avustajiinsa.

Toteuma 2024: Tavoite toteutui osittain

- **Tavoite:** Häme EU Office toimii omassa roolissaan ylläpitäjien maakunnallisena yhteistyön alustana.

Toteuma 2024: Tavoite toteutui

- **Tavoite:** Hämeen vaalipiirin kansanedustajien, Hämeen liiton ja Päijät-Hämeen liiton kanssa tehtävä työ tuottaa lisäarvoa maakunnan kehittymiselle.

Toteuma 2024: Tavoite toteutui

- **Tavoite:** Vauhditamme maakunnan kehittäjien, elinkeinotoimijoiden ja vaikuttajaorganisaatioiden yhteistä vuoropuhelua ja kehitysnäkymän luomista.

Toteuma 2024: Tavoitetta ei voida arvioida, koska tavoite on epäselvä.

- **Tavoite:** Toimimme tiivistä osana Kanta-Hämeen kuntasektoria tekemällä maakuntaa hyödyttävää yhteistyötä omistajakuntiemme kanssa.

Toteuma 2024: Tavoite toteutui osittain

Yksilö – Organisaatio – Verkosto

- **Tavoite:** Olemme vaikuttava tiedolla johtamisen asiantuntija- ja kehittäjäorganisaatio, jossa jokaisella on vastuu ja lupa kehittää ja laajentaa omaa asiantuntijuuttaan.

Toteuma 2024: Tavoite toteutui

- **Tavoite:** Käynnistämme Hämeen liiton strategian 2020–2025 päivityksen vuonna 2024.

Toteuma 2024: Tavoite ei toteutunut

- **Tavoite:** Ylläpidämme ajantasaista sopimus-, asianhallinta- ja arkistojärjestelmää, jotka toimivat liiton toiminnan kivijalkana.

Toteuma 2024: Tavoite toteutui

- **Tavoite:** Kehitämme liiton toimintaa lainsäädännön edellyttämin uudistuksin sekä tarvittavilla hallintosäännön ja ohjeistuksen muutoksilla.

Toteuma 2024: Tavoite toteutui

Tavoitteiden toteutuminen 1/2

Maakuntahallitus on arvioinut toimintakertomuksessa toiminnallisten tavoitteiden toteutumista. Arvioiden mukaan tavoitteet saavutettiin pääsääntöisesti hyvin. Tavoitteista 57 prosenttia toteutui ja 35 prosenttia toteutui osittain, yhtä tavoitetta ei voinut arvioida ja yksi tavoite ei toteutunut. Vuoden 2024 toimintaa haastoivat omalta osaltansa pitkäaikaisten työntekijöiden eläköitymiset sekä pidempiaikaiset poissaolot hallinnossa.

Liiton edunvalvontatoiminta oli onnistunutta. Maakunnallisia uusia tärkeitä hankkeita olivat muun muassa Riihimäen kaupungin vetämä DEFINE-hanke ja MORE-alueen uusi liittymä. Väyläverkoston kehittäminen eteni maakunnan osalta muun muassa pääradan eteläisen osan lisäraidekapasiteetin suunnittelulla.

Hämeen liitto toimi vuonna 2024 Länsi-Suomen allianssin puheenjohtajamaakuntana. Hämeen liiton vetämänä toteutettiin Länsi-Suomen strateginen visio, joka hyväksyttiin kaikissa Länsi-Suomen maakuntien liitoissa. Vuosi huipentui syksyllä Länsi-Suomen maakuntien huippukokoukseen Helsingissä.

Tulevaan EU-ohjelmakauteen valmistauduttiin ja vaikutettiin Etelä- ja Länsi-Suomen alueiden (ELSA) yhteistyöllä.

Aluesuunnittelun osalta 1. vaihemaakuntakaavan osallistumis- ja arviointisuunnitelma nähtäville vuonna 2024. Vaihemaakuntakaavan keskeisenä tavoitteena on vastata uusiutuvan energian rakentamiseen ja siirtämiseen liittyviin intresseihin huolehtien myös muiden arvojen mahdollisimman hyvästä yhteensovittamisesta

Tavoitteiden toteutuminen 2/2

Aluekehityksen vastuualueella rahoitimme EU:n alue- ja rakennepolitiikan ohjelmasta kahdella hakukierroksella 13 hanketta yhteensä 2,6 miljoonalla eurolla. Käynnistimme oman Interreg Europe -hankkeen FutureECOS (*Future-proof Living Space in Growth Corridor Regions*), jolla edistetään alueellista elinvoimaisuutta ratkaisuilla, jotka liittyvät suurten kasvukeskusten ulkopuolella asumiseen ja houkutteleviin elinympäristöihin. Pääsimme myös kumppaniksi toiseen Interreg Europe -hankkeeseen nimeltä CIBUS (*Cutting food loss and waste in Europe*), jossa vauhditetaan ruokahävikin ja -jätteen vähentämistä alueilla. Maakunnallisen kehittämisen kannalta merkittävä hanke on myös eurooppalaisen innovaatiolaaksotoiminnan juurruttaminen Kanta-Hämeeseen Hämeen innovaatiolaakso Häme RIV -hankkeessa.

Kanta-Hämeen oman Brysselin toimiston, Häme EU Officen toimintaan ylläpitäjätahot olleet erittäin tyytyväisiä.

3. Kuntayhtymän kokonaistalous.

Taloudellisten tavoitteiden osalta maakuntavaltuusto on asettanut käyttötalous-osan toimintakatteen sitovaksi tavoitteeksi luottamushenkilöhallinnolle (valtuusto, tarkastuslautakunta ja hallitus) sekä liiton operatiiviselle toiminnalle ja projekteille. Taloudelliset tavoitteet saavutettiin. Toimintatuotot toteutuivat talousarviossa arvioidusta 106 %:sti ja toimintakulut 107 %:sti.

Kuntayhtymän toimintatulot nousivat vuodesta 2023 5,5 %, eli 141.172,59 euroa. Toimintakulut nousivat vuodesta 2023 0,1 % eli 3.517,76 euroa. Kuntayhtymän toimintatulot vuonna 2024 olivat 2.710.594,27 euroa ja vuoden 2024 toimintakulut olivat 2.742.751,76 euroa.

Kuntayhtymän tilikauden tulos oli -31.808,60 euroa ja vuosikate oli -25.001,08 euroa. Tuloksesta tehdyn varausten lisäyksen ja rahastomuutoksen jälkeen kuntayhtymän ylijäämä vähentyy -5.351,08 euroa vuonna 2024.

Maakunnan liiton kuluista suurin osa eli 62,2 % koostui henkilöstökuluista. Palveluiden ostojen osuus kuntayhtymän menoista oli 32,3 %.

Kuntayhtymän rahoitusasema on säilynyt hyvänä. Kassavaranto on ollut riittävä eikä lainarahoitusta ole. Kuntayhtymän vakavaraisuus ja maksuvalmius on hyvällä tasolla.

Kassan riittävyys:

	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023	2024
Kassan riittävyys, pv	200	165	244	304	135	235	200	78	202	205

Taseeseen kertynyt:

	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023	2024
Kertynyt yli- /alijäämä, 1000 €	1 023	1 038	1 257	1 257	1 257	1 258	1 259	1 144	1 118	1 113

Taseeseen kertynyttä ylijäämää on reilusti.

Tarkastuslautakunnalle on esitetty selvitys 1.2.2024 § 4 Hämeen liiton tutkimus- ja kehittämisrahaston käytöstä. Todettiin, että rahaston käyttö on ollut rahaston sääntöjen mukaista.

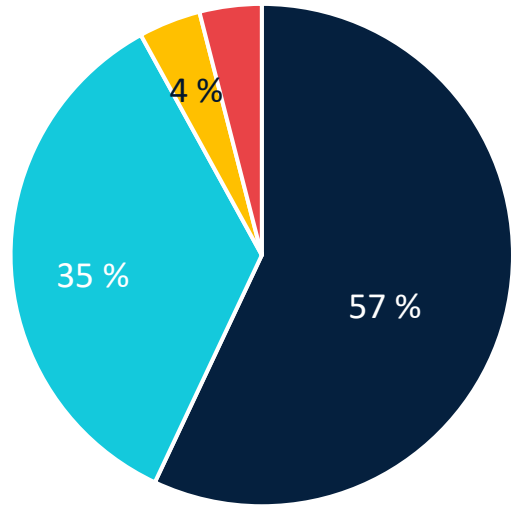
Kuntayhtymä on laatinut säännösten mukaisesti täydellisen konsernitilinpäätöksen, joka sisältää liiton ja sen tytäryhteisön Kiinteistö Oy Hämeenlinnan Linnankreivin tilinpäätökset.

4. Yhteenveto Hämeen liiton toiminnasta.

Tavoitteiden toteutuminen

■ Tavoite toteutui ■ Tavoite toteutui osittain
■ Tavoitetta ei voitu arvioida ■ Tavoite ei toteutunut

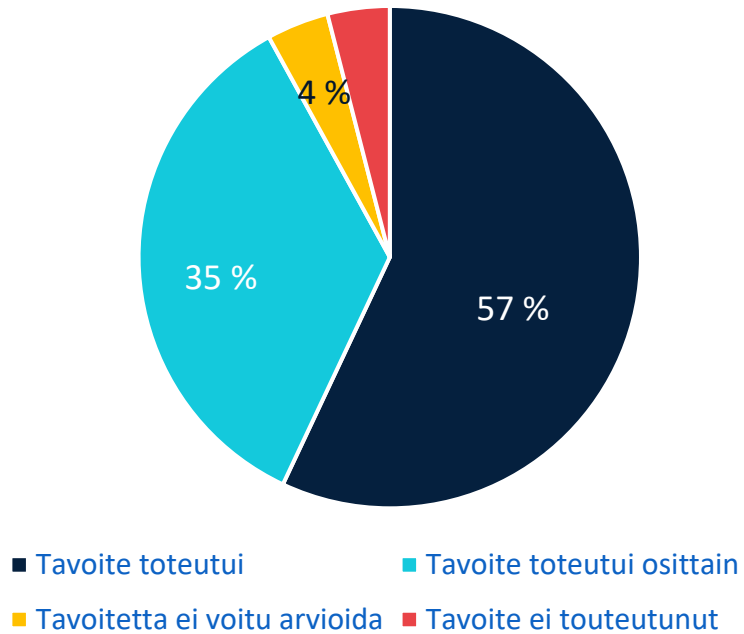
Tarkastuslautakunta on saanut ajantasaista informaatiota Hämeen liiton ajankohtaista asioista ja perehtynyt Hämeenlinnan seutukunnan näkemyksiin Hämeen liiton toiminnasta. Lisäksi tarkastuslautakuntaa on informoitu hallituksen, johtoryhmän ja maakunnan yhteistyöryhmän päätöksistä.

Tavoitteista 57 prosenttia toteutui ja 35 prosenttia toteutui osittain, yhtä tavoitetta ei voinut arvioida ja yksi tavoite ei toteutunut.

Lautakunta kiinnitti aiemmin huomioita tavoitteiden asettamisen täsmällisyyteen ja mitattavuuteen ja esitti näihin asioihin kehittämistoimenpiteitä. Nyt tavoitteita, joita ei ole voitu mitata numeerisesti, on avattu sanallisesti aiempaa paremmin. Lisäksi syyt toteutumattomiin tai kesken jääneisiin tavoitteisiin on kuvattu tilikautta 2023 selkeämmin.

Tavoitteiden toteutuminen

Tarkastuslautakunta arvioi tilikauden 2024 tavoitteiden toteutumista neljänä osa-aluekokonaisuutena, jotka ovat edunvalvonta, kehittäminen, yhteistyö ja yksilö-organisaatio-verkosto. Tarkastuslautakunta päätyi kokonaisarviossaan siihen, että Hämeen Maakuntaliitto saavutti tavoitteensa pääsääntöisesti hyvin, jota otsikoiden perässä olevat kaksi lippua kuvaavat. Alijäämäisestä tuloksesta huolimatta kuntayhtymän kokonaistalous on säilynyt hyvänä. Talous on terveellä pohjalla ja tunnuslukujen valossa liitto on vakavarainen.

Koska Hämeen liiton asiantuntijat ovat keskeisin resurssi, tulee asiantuntijuuden kehittämisestä ja työhyvinvoinnin tukemisesta edelleen huolehtia ja kiinnittää erityistä huomiota henkilöresurssien riittävyyteen.

Tarkastuslautakunta kiittää Hämeen liiton asiantuntijoita valtuustokaudesta sekä kannustaa jatkamaan rohkeaa, innovatiivista ja ennakoluulotonta toimintaa kaikkien kantahämäläisten hyväksi.

Hämeen maakuntaliiton tarkastuslautakunta

Arja Laajalehto
puheenjohtaja

Lotta Saarenmaa
varapuheenjohtaja

Markku Leppälahti
Jäsen

Samuli Vesioja
jäsen

HÄMEEN LIITTO
Regional Council of Häme

Asiantuntijuus intohimona.